

נספח - משל המפעל

מעשה במפעל בדים גדול, אשר נקלע לקשיים כלכליים. הרווחים הלכו ופחתו, החובות לספקים תפחו; רואי החשבון של המפעל הודיעו לבעלים כי קרב היום בו הוא יאלץ להודיע על פשיטת רגל. בצר לו, פנה בעל המפעל ליועץ כלכלי מומחה, וזה השיאו עצה: עליך להכניס למערכת מישהו מבחוץ, אדם צעיר ונמרץ, אשר יביא איתו רעיונות חדשים והצעות יעול. רק צעד כזה עשוי אולי להועיל ולהקים לתחיה את העסק.

עוד באותו שבוע התפרסמה בעיתונות מודעה קטנה, ובה פניה למועמדים מתאימים להציע את עצמם. אל בעל המפעל הגיעו כמה הצעות, ומתוכם הוא בחר באדם שנראה מתאים מכולם: רענן ונמרץ, בעל חשיבה מקורית, וחשוב מכל - בעל ניסיון בתחום: הוא היה עד לא מזמן מנהל בכיר במפעל בדים מתחרה.

ואכן, נראה היה שמדובר בבחירה מוצלחת; האיש נכנס לתפקידו כרוח סערה, מלא רצון להצליח במשימתו ולהעמיד את המפעל על הרגליים. ראשית חכמה הוא סייר במפעל לאורכו ולרחבו, למד את אגפיו השונים והכיר את שיטות הייצור לעומקם. הוא ניהל שיחות ממושכות עם העובדים, בחן את עבודתם בתשומת לב - ולאחר שבועיים הגיע אל המנהל עם מסקנה ראשונה ומפתיעה: יש להגביר את המוטיבציה של העובדים. ראה, אמר למנהל. אנשים אלו שוהים בתחום המפעל שמונה שעות ביום, ועובדים כמעט ללא הפסקה, בלי לראות את אור השמש. עיקר התפוקה של המפעל תלויה במרץ ובנכונות שלהם, עלינו לדאוג שהם ירגישו טוב!

המנהל סבר וקיבל. הוא הוציא מקופתו המתדלדלת של המפעל את הפרוטות האחרונות, ובנה לעובדים חדר קפה חדש ומשוכלל. אולמות הייצור נצבעו מחדש בצבעים נעימים לעין. חדר האוכל שופץ, בכניסה נשתלו עצים; ניכר היה בחוש כי רוח חדשה עוטפת את המפעל.

העצה השניה באה לאחר חודש נוסף: היועץ החדש בדק והשווה שוב ושוב את מספר הגלילים שמוציאות המכונות, והתברר שזה אינו תואם את מספר הגלילים המגיע לאריזה! הוא פנה בדחיפות אל המנהל, וטען כי יש לכך רק הסבר אפשרי אחד: גניבות. עובדים מעלימים סחורה, ואין איש שם על לב. מדוע אין פיקוח על המתרחש בשטחי המפעל? שאל. בעצתו לקח המנהל הלוואה, והשקיע אלפים רבים במערכת מצלמות אבטחה אשר תיעדה את כל המתרחש במפעל, וחבורה ישירות אל משרדו.

העצה השלישית והאחרונה היתה להחליף את אחת ממכונות הייצור המיושנות, אשר דרשה ידיים עובדות רבות וזללה חשמל רב מדי.

שבוע לאחר שהגיעה המכונה החדשה, פשט המפעל את הרגל.

בעל המפעל לא ידע את נפשו. הוא הסתובב בחדרו כארי בסוגר, ושאל את עצמו שוב ושוב מדוע השיקום לא הצליח. היכן היתה הטעות?! את השאלה הזו הוא הפנה גם אל היועץ הכלכלי שהמליץ לו על המהלך, וזה ברר אצלו מה היו צעדיו של המנהל החדש מאז נכנס לתפקיד. בעל המפעל מנה: צבענו מחדש, בנינו חדר קפה. שתלנו עצים, שמנו מצלמות....

היועץ היה בהלם. "אמור לי", שאל את בעל המפעל, "מה מייצרים שם אצלך?" - "בדים", ענה לו. - "נו, והוא לא התעניין בבדים שייצרתם? בטיב, בחומרים, באיכות הייצור? הוא לא חיפש ספקים זולים יותר לחומרי הגלם? הוא לא ניסה לבדוק לאיזה סוג בדים יש היום ביקוש בשוק? הוא לא חיפש דרכים נוספות לשווק את הסחורה?" התשובה

היתה שלילית - האיש לא עשה דבר מכל אלה. ולפתע עלה במוחו של הבעלים השבור חשד נורא. הוא התקשר לכאן ולשם, ערך מספר בירורים, וכמעט שהתעלף כשהיכתה בו האמת האכזרית:

המנהל החדש שהסתובב אצלו במפעל כבתוך שלו, האיש שהיה אמור להציל אותו מקריסה, שהבטיח להעלותו על דרך המלך - היה למעשה שליח של המפעל המתחרה! הוא הגיע במטרה למוטט את העסק מבפנים, ולגרום לו לפשיטת רגל. לכן הוא דאג כל כך לנוחות העובדים, וזה היה פשר דאגתו המשוונה לצבע הקירות. הכל נעשה על מנת להסיח את דעת הבעלים מהבעיות האמיתיות, ולגרום לו להתעסק בזוטות: חדר קפה, מצלמות, עציצים...

עד כאן המשל. הנמשל הוא אנחנו, בבואנו לתקן את דרכינו בחודש אלול. הן רוב ככל האנשים מנסים להשתפר בתקופה זו, רוצים להתחזק ומוכנים להתאמץ לשם כך. מה עושה היצר? הוא בא אל האדם כידידו הטוב, יועץ סתריו, ומצביע בפניו על תחומים שונים שבהם הוא נכשל. כאן לשון הרע, ושם הרהורי עבירה, ומה עם כונה בתפילה, ועם דקדוק הלכה... הכל אמת ויציב, אבל שוה לו ליצר לנתב את הכוחות והשאיפות של האדם אל כל אלו, ובלבד שישכח את העיקר, את המטרה לשמה הוא יושב כל ימיו בישיבה או בכולל: תורה!

מפעל חיינו, העסק המרכזי שלנו, הוא "לעסוק בדברי תורה". זו תכלית שאיפתנו - להצליח בלימוד התורה. היצר הרע מוכן לוותר לנו כמעט על הכל, ובלבד שלא נערוך בדיקה מעמיקה מדי בנוגע לתורה שאנו לומדים. גם אם אדם עושה תשובה על עון ביטול תורה, אין די בכך כלל ועיקר: האם הוא "מייצר" את תורתו כראוי? האם הוא לומד בדרך הנכונה? האם הוא נהנה מלימודו?³⁶ כמה הוא זוכר, כמה הוא חוזר, כמה הוא מבין - אלו הן שאלות כבדות משקל, אשר על האדם לתת עליהם את דעתו בכובד ראש! וכאשר תשומת הלב המרכזית תהיה

³⁶ ראה מאמר "טעם בלימוד", העוסק בענין ההנאה מתלמוד תורה והדרכים לקנותה.

נתונה לנושא זה, ממילא יעלה האדם ויתקדם גם בשאר חלקי עבודת ה',
וכמאמר חז"ל (קידושין ל:): "כך הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל:
בני, בראתי יצר הרע - בראתי לו תורה תבלין".

* * *